

Temadage om vold og seksuelle overgreb

Albertslund kommune
Marts – august 2018

Lis Toft Madsen, Julia Kim Schweitzer og Pia Nystrøm, Socialstyrelsen

Tvivlens processer

- Benægtelse
- Normalisering
- Bagatellisering
- Hjælpeløshed
- Dramatisering

SISO's Videnscenter

*Indsamler,
bearbejder
og formidler
viden om vold
og seksuelle
overgreb
mod børn og unge*

Fire hjørnesten

Viden

Åbenhed

Dialog

Handling

Program for dagen

9.00 – 11.15: Indledning

- Albertslund kommune
- Præsentation af SISO
- Definitioner
- Omfang

11.15 – 14.00: Opsporing

- Børns seksualitet
- Børn med bekymrende seksuel adfærd
- Grooming og IT-relaterede overgreb
- Tegn og reaktioner
- At tale med børn om overgreb

14.00 – 15.00: Håndtering

- Lovgivning
- Barnet i fokus – i et tværfagligt samarbejde

Definitioner

Øvelse – Hvad er vold?

- En mor har i affekt givet sin søn på 3 år en lussing. Hun er ked af det, og siger, at det ikke er sket før
- En dreng på 14 år fortæller i skolen, at han ofte trues med at blive smidt ud hjemmefra, når der er konflikter i hjemmet
- En 8-årig pige fortæller, at hun bliver låst inde som stuearrest
- Et forældrepar skændes højlydt og skubber til hinanden. Den 12-årige søn prøver at blande sig, og bliver i hård tone bedt om at passe sig selv

Definition af vold

”Vold er en handling eller trussel, der – uanset formålet – kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen.”

Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Handlingen overskrider endvidere samfundets love og normer.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om, at barnet udsættes for en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare”.

Socialstyrelsen 2009

Forældreansvarsloven

Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.

**Forældreansvarsloven
§ 2, stk. 2**

Straffeloven om fysisk og psykisk vold og vanrøgt

- *Vanrøgt eller anden nedværdigende behandling (§213)*
- *Vold eller andet angreb på en andens legeme (§244)*
- *Legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter (§245)*
- *Omskæring af de ydre kvindelige kønsorganer (§245a)*
- *Tvinge personer til at gøre, tåle eller undlade at gøre noget ved vold, trusler om vold eller frihedsberøvelse (§260)*

Den aktive og passive dimension

Ingrid Leth, 2006

Kategorier	Fysisk vold	Psykisk vold og psykisk forsømmelse	Vanrøgt, fysisk forsømmelse	Seksuel vold
Dimensioner				
AKTIV	Udsætte børn for fysisk vold, tilfældigt eller som korporlig afstraffelse	Skælde ud, udsætte for ydmygende behandling, trusler, løgne, vrangforestillinger	Yde fejlagtig omsorg, udsætte fore livsfare etc.	Seksuelle overgreb. Seksuel udnyttelse af børn
PASSIV	Lade børn overvære vold i familien	Forhindre børns skolegang, fritidsinteresser. Manglende stimulering	Uden pasning eller fysisk omsorg, undlade sundhedspleje	Vise pornografi for børn, lade børn overvære sex.

Øvelse

Hvad er et seksuelt overgreb ?

- Far og datter kysser hinanden på munden (11-13 år)
- Mor tager bad sammen med sin 13-årige søn
- Familiemedlemmer af forskellig alder går nøgne omkring i hjemmet
- Datter på samkvem sover i samme seng som sin far.
Far sover nøgen
- En pædagog leger altid kilde-lege med børnene i pudrummet.
Pædagogen er alene med dem, og der kildes også op
under tøjet, men børnene elsker det

Definition – seksuelt overgreb

"Der er tale om seksuelt misbrug, når et barn inddrages i seksuelle aktiviteter, som det ikke kan forstå rækkevidden af, udviklingsmæssigt ikke er parat til, og derfor ikke kan give tilladelse til, og/ eller aktiviteter af denne karakter, der overskrider samfundets sociale eller retslige normer"

Kempe 1978

Straffeloven om seksuelle overgreb

- **Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med slægtning i nedadstigende linje.** Adoptionsforhold sidestilles med biologisk slægtskab. Samleje eller andet seksuelt forhold mellem søskende §210.
- **Samleje eller andet seksuelt forhold med et barn under 15 år – dog 18 år,** hvis barnet eller den unge er betroet til undervisning/opdragelse §§ 219, 222, 223 og 225.
- **Køb eller medvirken til køb af seksuelle ydelser** fra en ung under 18 år § 224 og 225
- **Blufærdighedskrænkelse** (blotteri, beføling, beluring, verbal uterlighed) samt optagelse, besiddelse og udbredelse af pornografiske fotos/film osv. af personer under 18 år. §§ 226, 232, 234 og 235.

Omfang

Hvordan kan man undersøge omfanget?

-
- Registeroplysninger
 - Spørgeskemaundersøgelser med fagpersoner
 - Spørgeskemaundersøgelser med børn
 - Spørgeskemaundersøgelse med voksne om deres barndom
 - **Mørketal**

Spørgeskemaundersøgelse blandt 2000 8.klasses elever – SFI, 2016

- *Fysisk vold (i familien)*
- *Psykisk vold (i familien)*
- *Uønskede seksuelle hændelser*

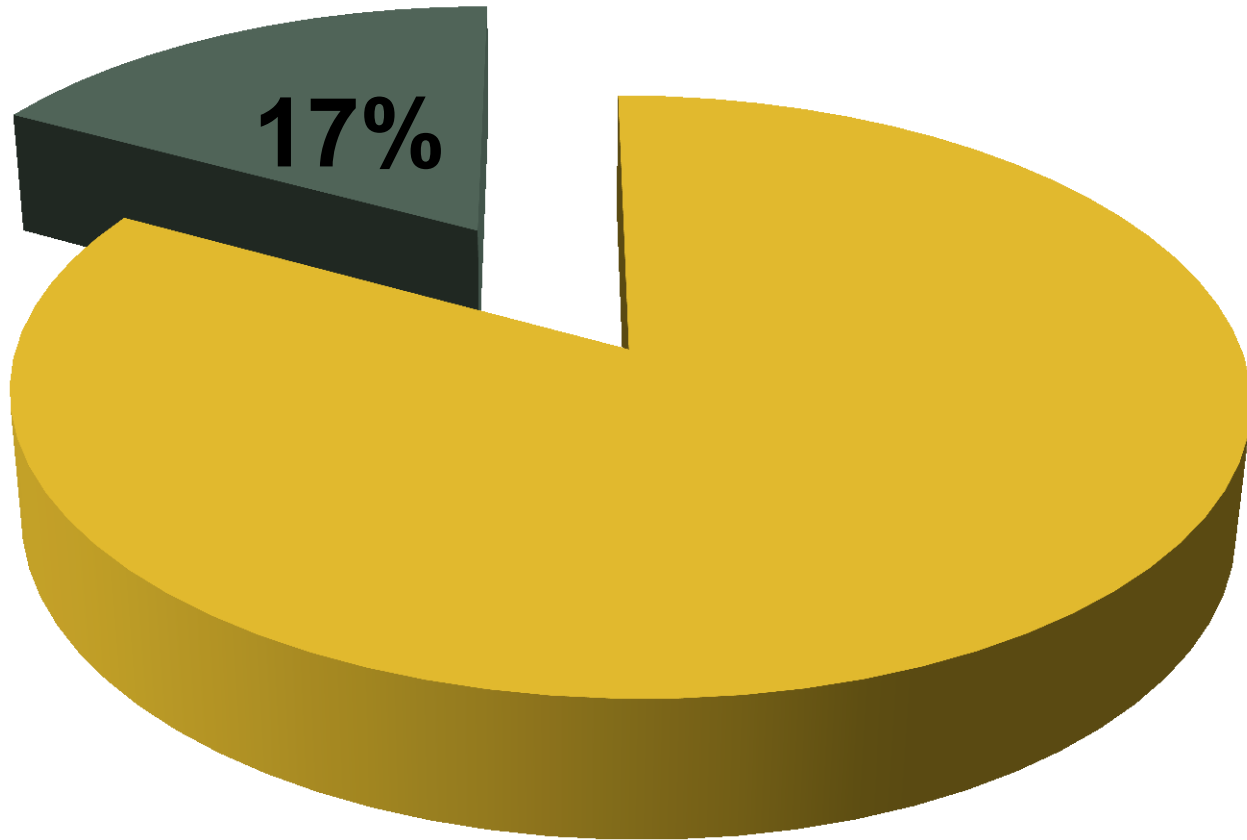
<https://www.sfi.dk/publikationer/vold-og-seksuelle-overgreb-mod-boern-og-unge-i-danmark-2016-11773/>

Fysisk vold - SFI,2016

Definition:

Den unge har oplevet at blive skubbet, rusket, revet i håret, slået med enten flad eller knyttet hånd, slået med en ting eller blevet sparket af enten mor eller far

Andelen af børn, som har været udsat for vold gennem det seneste år (SFI, 2016)

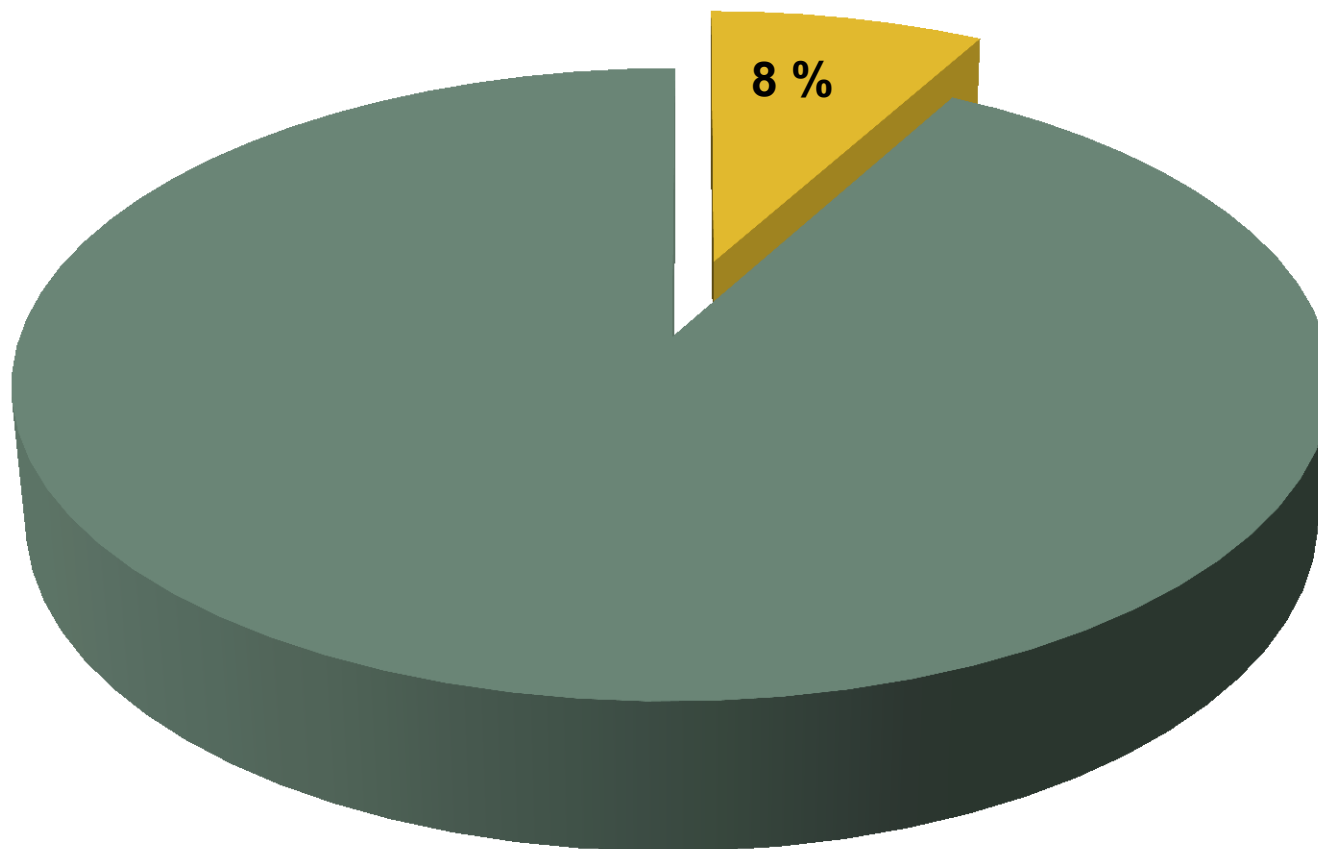
Antallet af børn,
som har været
udsat for vold
indenfor det
seneste år
svarer til, at der
sidder 3 - 4
elever i hver 8.
klasse i
Danmark

Definition: psykisk vold (SFI,2016)

Den unge har oplevet at blive kaldt negativt ladede navne, blive udelukket med tavshed, at forælderen viser, at den unge ikke regnes for noget, at blive truet med at blive smidt ud hjemmefra, at blive truet med noget andet voldsomt.

Andelen af børn, som har været udsat for psykisk vold derhjemme det seneste år (SFI, 2016)

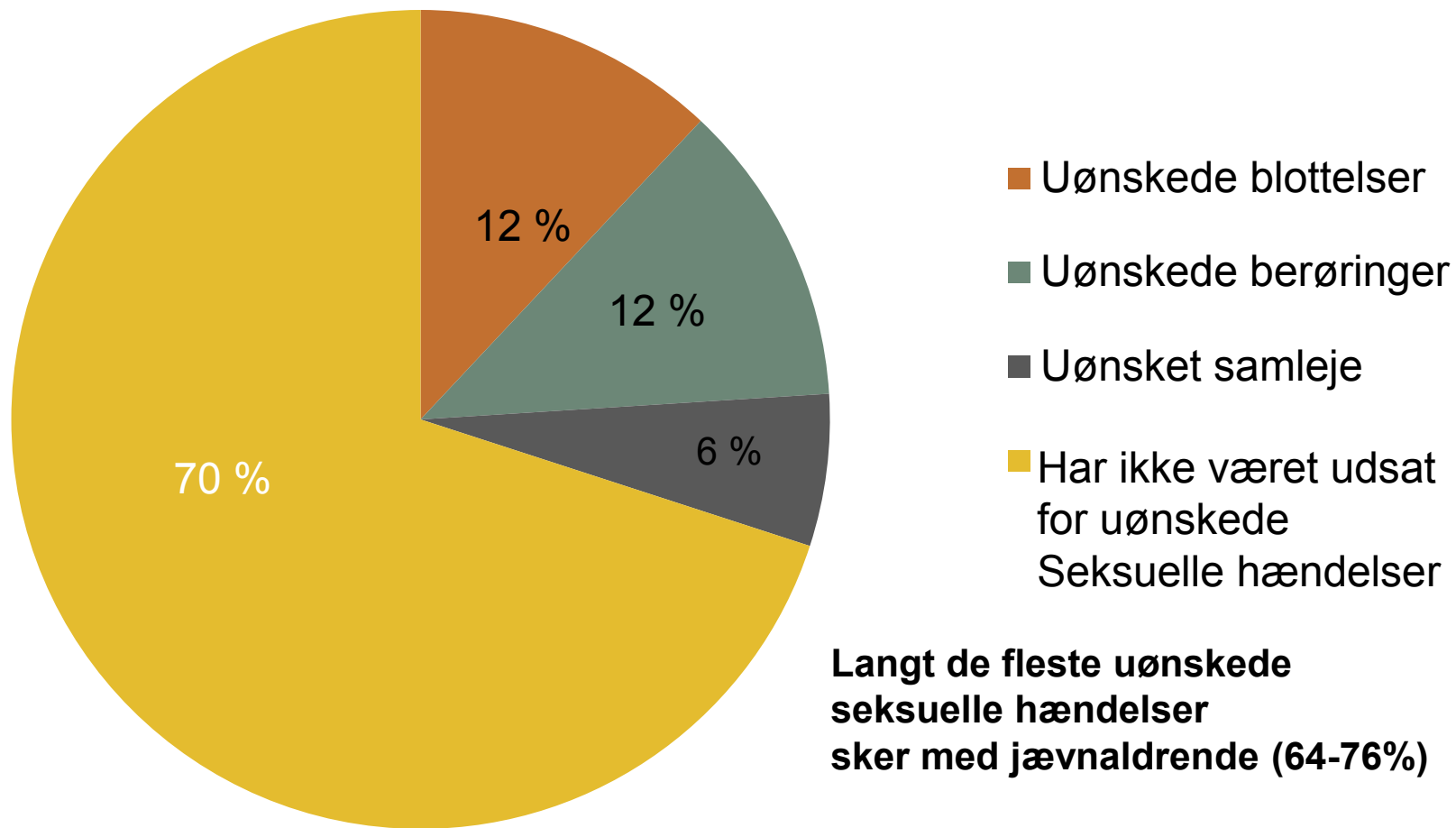

Det svarer til ca. 2 elever i enhver almindelig dansk 8. klasse!

Uønskede seksuelle hændelser – SFI, 2016

- Uønskede blottelser
- Uønskede berøringer
- Uønsket samleje.

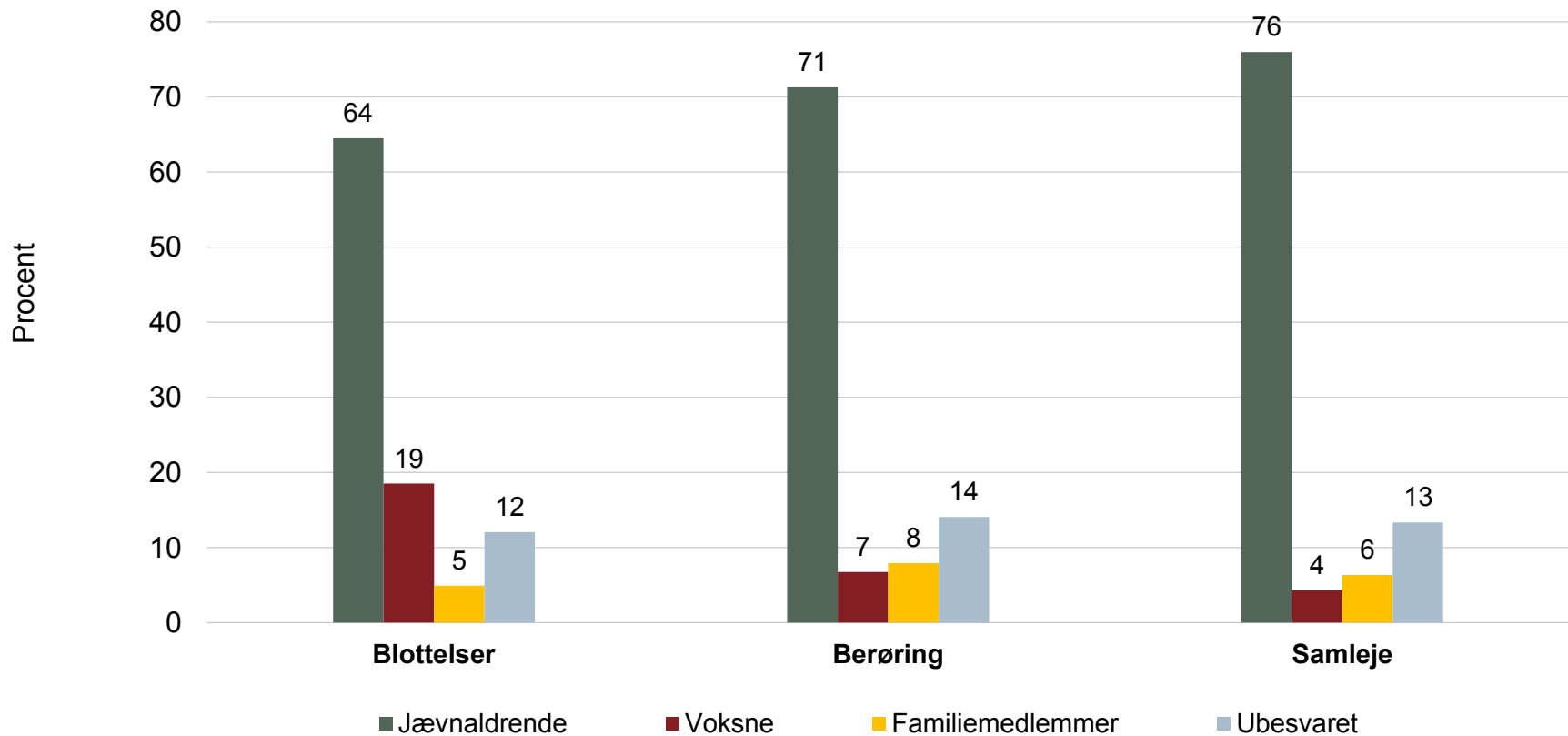
Fordeling af uønskede seksuelle hændelser

Omfang af seksuelle overgreb/ uønskede seksuelle hændelser

FIGUR 5.1

Forekomsten af de tre typer uønskede seksuelle hændelser, fordelt på om udøveren var jævnaldrende, andre voksne eller et familiemedlem. Procent

Kønsfordeling

Konsekvenser

- At blive udsat for vold og seksuelle overgreb som barn har vidtrækkende konsekvenser, både følelsesmæssigt, neurologisk og relationelt
- Tegn og reaktioner på at der er noget galt i barnets liv kan udvikle sig til alvorlige skadevirkninger
- For nogle vil det have konsekvenser langt ind i voksenlivet (senfølger)

Eksempler på skadevirkninger

Vold:

- Indadvendt adfærd, f.eks. Overkontrolleret, trist, angst
- Udadvendt adfærd, f.eks. Aggressiv, antisocial adfærd
- Nedsat koncentration, som kan føre til indlæringsproblemer og manglende nysgerrighed i skolen
- Lavt selvværd, selvmordsovervejelser og selvmordsforsøg

Seksuelle overgreb:

- Barnets seksualitet traumatiseres
- Barnet føler sig svigtet, når tilliden forrådes
- Barnet føler sig stigmatiseret
- Barnet føler sig magtesløs

Skadevirkning af vold og seksuelle overgreb

Barnet kan udvikle traumeefterreaktioner, som kan føre til PTSD

- Flash-back (gentagne erindringer, mareridt)
- Undgåelsesadfærd (bestemte aktiviteter, situationer, tanker og følelser)
- Hukommelsestab

- Permanent psykisk alarmberedskab, som viser sig ved mindst to af følgende symptomer:
 - Problemer med at sove
 - Tendens til at blive irriteret
 - Koncentrationsbesvær

(Østergaard Hagelquist, 2012)

Pause

Opsporing

Hvorfor er det svært?

- Vold og seksuelle overgreb er:
 - *Tabuiseret*
 - *Usynligt*
 - *En gråzone*
- Svært at rumme at børn udsættes for overgreb
- Angst for konsekvenser – for en selv, for barnet
- Egne og/eller kollegaers normer / grænser / tabuer kan vanskeliggøre italesættelse
- Små lokalsamfund

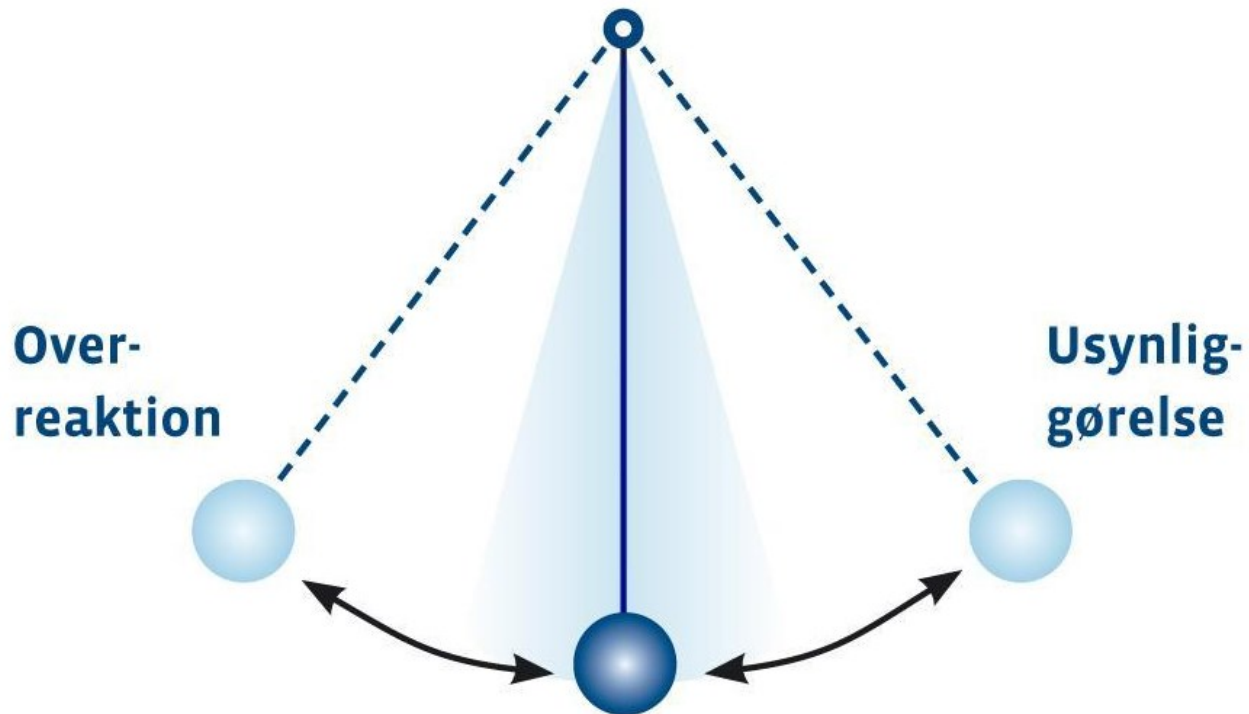
Hvad nu hvis det hele bare er en storm i et glas vand...

- og hvad nu hvis det ikke er

(sagsbehandler til SISO's telefonrådgivning)

Tvivlen som et fagligt vilkår

- Pendulering mellem overreaktion og usynliggørelse

Børn og unges seksualitet

At definere og forstå vold og seksuelle overgreb i en historisk og kulturel kontekst

Definition af seksualitet,

Langfeldt & Porter ,WHO, 1986

Seksualitet er en integreret del af ethvert menneskes personlighed. Den er et basalt behov, og et aspekt af det at være menneske, som ikke kan adskilles fra andre aspekter i livet.

Seksualitet er ikke synonymt med samleje. Det handler ikke om, hvorvidt vi har orgasme eller ej, og endelig er det ikke summen af vort erotiske liv. Dette kan være en del af vor seksualitet, men behøver ikke at være det. Seksualitet er så meget mere. Det er, hvad der driver os til at søge kærlighed, varme, og intimitet. Den bliver udtrykt i den måde, vi føler, bevæger os på, rører ved og bliver rørt ved. Det er ligeså meget dette at være sensuel, som at være seksuel.

Seksualitet har indflydelse på vore tanker, følelser, handlinger og samhandling og derved på vor mentale og fysiske helse. Og da helse er en fundamental menneskeret, så må også seksuel helse være en basal menneskeret.

Seksualitet og relationer

Udviklingen af barnlig seksualitet finder altid sted i børns specifikke relationer til de voksne, som tager sig af dem i deres opvækst.

Relationen betydning for barnets udvikling

Det er den voksne, der lærer barnet at skelne mellem sig selv og omverdenen:

- *mellem behov og tilfredsstillelse*
- *mellem lyst og ulyst*
- *mellem aktiv og passiv*
- *mellem frivillighed og tvang*
- *mellem omsorg og overgreb*

Derfor er det også den voksne, der kan forhindre barnet i at udvikle evnen til at skelne.

(Zeuthen, 2009)

Hvad karakteriserer børns seksualitet

- Børns seksualitet er lystbetonet, ikke organiseret, centreret eller kønsrettet men derimod diffus.
- Det er lyst til lyst... at noget er dejligt, at noget er spændende, at noget kildrer osv.

(Zeuthen, 2009)

Den unges seksualitet

- I de unge år er responsen fra **vigtige voksne** afgørende for den unges identitet, selvværd og seksualitet
- Der er behov for konstruktiv guidning - særligt hvis den foregående udviklingsproces omkring seksualitet er mangelfuld eller traumatiseret
- Traumer og mangelfuld viden kan medføre en manglende forståelse for egne grænser eller for andres lyst og ulyst.

Hvad skal børn og unge lære?

Grænser

- Rettigheden til egen krop
- Berøringsskala (god/forvirrende/dårlig berøring)
- Forskellen på dårlige og gode hemmeligheder

Børn skal lære **selv-beskyttelsesstrategier** som:

- At løbe sin vej
- At stole på sin egen intuition
- At sige nej ved grænseoverskridelser

Børn skal have **viden om hjælpeforanstaltninger**:

- Hvor kan de få rådgivning og hjælp
- Hvad skal de gøre hvis de udsættes for overgreb

Dialogøvelse

Hvordan arbejder I med
at understøtte
børns/unges seksualitet?

Kunne I gøre mere eller
andet?

**Børn og unge med
seksuelt
grænseoverskridende
adfærd**

Opmærksomhedspunkter

	Normaladfærd	Overgrebsadfærd
Motivation:	Nysgerrighed	Kontrol, hævn, tvang
Relation:	Gensidig, fælles interesse, enighed	Ulighed i magt/viden, mobberelation, oplevet mangel på valgmulighed
Aktivitet:	Aldersrelateret. Undersøge, berøre	EksPLICIT gentagelse af voksensex: Slikke, sutte, penetrering af kropshuller med penis, fingre eller ting
Emotion/effekt:	Lyst, munterhed, behag (også seksuelt), ophidselse, spænding	Følelse af overmagt, vrede, skadefryd, evt. seksuel ophidselse. (Hos ofret: Ulyst, skam, angst, skyld)

(Kikuchi, 1995)

Seksuel adfærd hos børn og unge - 3 trin på bekymringsbarometeret

Seksuel adfærd hos børn/unge

3 trin på Bekymringsbarometret

TRIN 1 - Normal adfærd, som ikke vækker bekymring

- Alderssvarende optagethed af seksualitet
- Alderssvarende seksuelt prægede lege med jævnaldrende
- Seksuelle lege mellem børn, som er præget af ligeværdighed, jævnbyrdighed, gensidighed og nysgerrighed

JanusCentret

Seksuel adfærd hos børn/unge

3 trin på Bekymringsbarometret

TRIN 2 - Adfærd som kræver skærpet opmærksomhed og indgriben

- Overdreven optagethed af seksuelle aktiviteter og/ eller for pornografi
- Seksuelt grænseoverskridende adfærd er den foretrukne frem for andre mere alderssvarende lege
- Seksuel adfærd som adskiller sig fra andre børns naturlige nysgerrighed
- Ikke alderssvarende viden om seksualitet
- Seksuelle lege som fører til beklagelser fra andre børn
- Seksuelle lege som er forbundet med skyld og skam eller angst
- Bestikkelse, trusler eller tvang mod andre børn for at få dem til at deltage
- Tydelig forskel i alder, modenhed og intellekt mellem de børn, som indgår i de seksuelle aktiviteter
- Forsøg på tilrettevisning virker ikke

Seksuel adfærd hos børn/unge

3 trin på Bekymringsbarometret

TRIN 3 - Adfærd som kræver øjeblikkelig indgriben

- Stor aldersforskel (fx 14 årig dreng udviser seksuel adfærd overfor en 6 årig)
- Hvis offer fortæller om overgreb fx i form af orale, anale eller vaginale penetrationer eller anden intimiderende krænkelse
- Der indgår trusler, vold og hemmeligholdelse

JanusCentret

JanusCentret

Den voksnes rolle og ansvar

Guide, italesætte, normsætte, oversætte adfærd og situationer, følelser, sociale regler/kompetencer

Korrigerer adfærd og situationer – sætte grænser, bremse uhensigtsmæssig adfærd, være 'oversætter': *Hvad skete der? hvorfor var det forkert? Hvem gik det ud over? Hvad skal du/l gøre i stedet for?*

Bevidne, beskrive, dokumentere, beskytte – og orientere myndigheder.

Grooming og IT- relaterede overgreb

Definition af Grooming

En proces hvor den ældre og mere erfarne krænker anvender manipulation, løgne, smiger og ros, samt påfører ofret ansvar og skyldfølelse for derigennem at kunne få ofret (tilsyneladende frivilligt) til at medvirke i seksuelle aktiviteter, der skal tilfredsstille krænkeren.

(Finkelhor, 1984)

Groomingens faser

Kontaktskabende
fase

Opbygning af
"venskabet"

"Den eneste
ene"-fasen

Den seksuelle
fase

Grooming af
omgivelserne

Vedligeholdelse

”Det bliver sagt”

Socialstyrelsen

Temadage om vold og seksuelle overgreb mod børn og unge

16. marts 2018

De sociale medier

En verden af muligheder

❖ Billedbaseret kontakt/formidling:

- Snapchat
- Instagram

❖ Chat:

- Diverse online spil
- Chatlignende blogs
- Snapchat
- Musical.ly

❖ Medier uden eller med ringe voksenappeal.

❖ Ingen voksentilstedeværelse eller opmærksomhed

En verden med risici

❖ Virtuelle verden afspejler den "virkelige" verden

❖ Vanskeligt at afkode netkoderne

❖ En særlig udfordring for unge med begrænsede sociale kompetencer

❖ Risiko for at netmødestederne bruges til 'grooming'/som afsæt for seksuelle overgreb

Politiets/Europols ”Sig nej!”-kampagne

#SigNej til grooming

Anført af Europol indleder Europas politistyrker en fælles forebyggende indsats til at bekæmpe sexkrænkelser af børn og unge på internettet.

Kampagnen #SigNej sætter spot på digitale sexkrænkelser

Digitale sexkrænkelser af børn er et stigende problem i hele verden. Derfor har vi lavet denne kampagneside, hvor du kan finde materiale, der gør dig klogere på, hvad grooming er. Om du er barn, ung, lærer eller forældre, håber vi, at du vil orientere dig i materialet, sætte spot på problemet og være med til at reducere antallet af ofre.

Downloads

Som en del af #SigNej kampagnen har Europol produceret to tegneserier, som er blevet oversat til dansk.

[Download #SigNej tegneserie med pige \(pdf\)](#)

[Download #SigNej tegneserie med dreng \(pdf\)](#)

[Download politiets folder: Hvad er grooming? \(pdf\)](#)

[nskf.pdf](#)
[nskfoto.pdf](#)

Anmeld til politiet - vi hjælper dig

Anmeldelsen skal så vidt muligt ske til den politikreds, hvor overgrebet er sket i. Ring til os på tlf.: 114 eller mød personligt op på en politistation. Så hjælper vi dig.

[Anmeld en digital sexkrænkelse >](#)

[Find politikreds >](#)

Vejledninger ved chikane og digitale sexkrænkelser

[Vejledning ved digitale sexkrænkelser >](#)

[Offerrådgivning ved digitale sexkrænkelser >](#)

[Vejledning ved chikane til børn og unge >](#)

Pressemeddelelser

Dansk groomer skal i fængsel

[Europæisk politi forebygger cyberkriminalitet mod børn og unge >](#)

Relevante links

Herunder har vi samlet relevante links til materiale, der bl.a. omhandler sikker chat, grooming og digitale sexkrænkelser. Her finder du både materiale, som kan være relevant, hvis du har oplevet at blive krænket på nettet, hvis du er forældre eller lærer og gerne vil have hjælp til at tale om et måske lidt svært emne.

Til lærere og fagpersonale

[Sikker Chat: Sig Nej](#)

[Børns Vilkår: Fag Telefonen](#)

[Red Barnet: Træneren - om seksuelle overgreb](#)

[Det Kriminalpræventive Råd om grooming](#)

[Red Barnet: Slet det](#)

Til børn og unge

[Børns Vilkår: Børne Telefonen](#)

[Red Barnet: Nøgen på nettet \(pdf\)](#)

[Red Barnet: Slet det](#)

Til forældre

[Sikker Chat: Sig Nej](#)

[Børns Vilkår: Forældre Telefonen](#)

[Red Barnet: Slet det](#)

Om grooming og #SigNej kampagnen

[Sikker Chat: Sig Nej](#)

[Red Barnet: Hvad er grooming?](#)

[Politiets folder: Hvad er grooming? \(pdf\)](#)

[Børns Vilkår: Hvad er grooming?](#)

[Europol om den internationale 'Say No'-kampagne](#)

www.politi.dk/signej

Red Barnets materialer:

Socialstyrelsen

KONTAKT OS

Slet Det

Skriv eller ring til os, hvis du oplever at private, grænseoverskridende eller krænkende informationer, billeder eller videoer deles uden, at du har givet lov.

SKRIV ELLER RING TIL OS HER

www.redbarnet.dk

Frokost

Tegn og reaktioner

Faglig tilgang til tolkning af tegn og reaktioner

Børn og unges tegn og signaler er ofte komplekse og flertydige

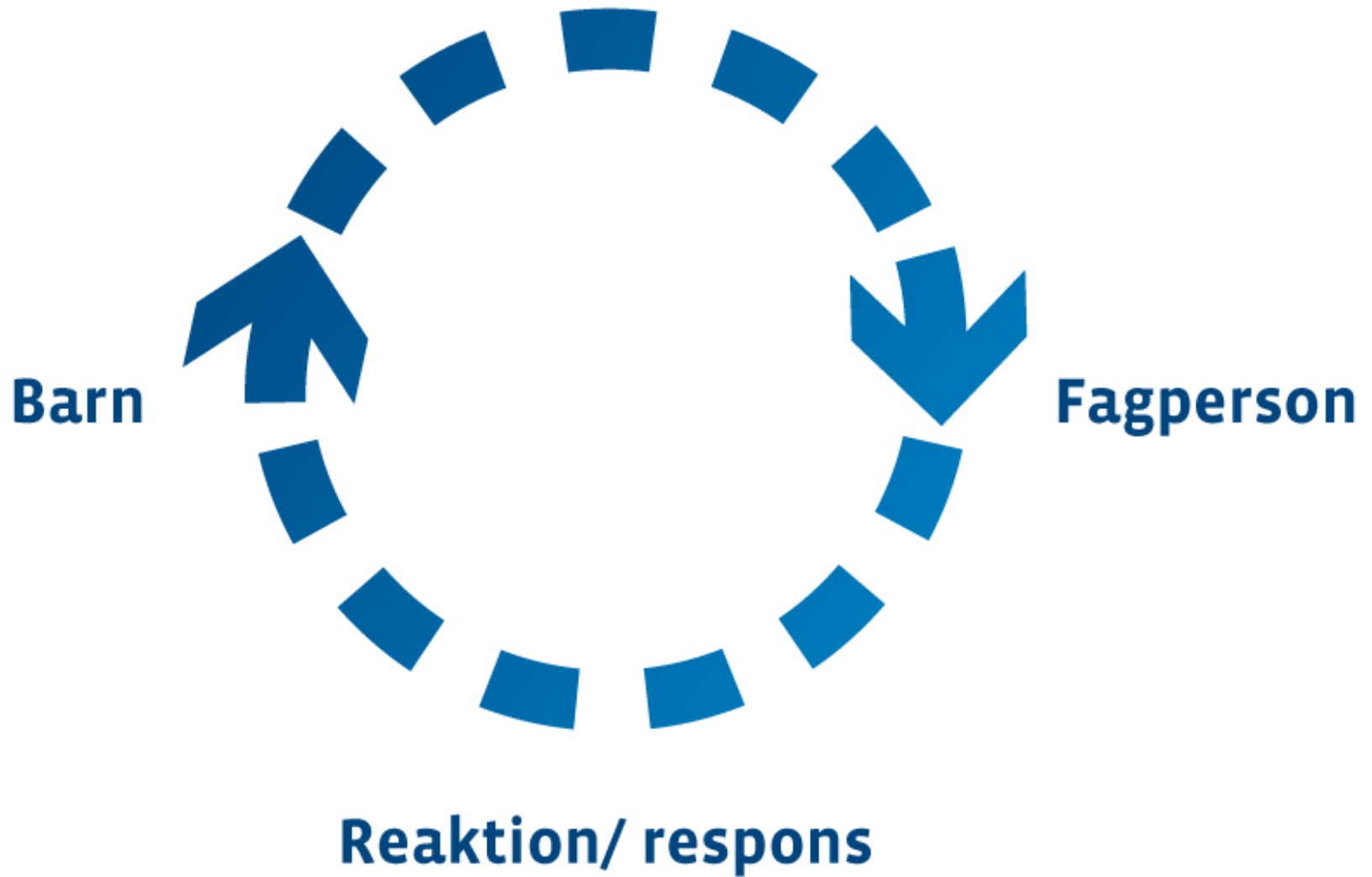

Tolkningen af tegn/signaler er en proces uden facitliste

Vigtigt med børneperspektiv

Tegn/reaktion

Sinna mann

Refleksion over filmklip

- Hvilke reaktioner ser I hos Boj (fysiske, psykiske og sociale/adfærdsmæssige)?
- Hvordan er familiedynamikken?

Mulige tegn og reaktioner ved vold

Fysiske tegn	Psykiske tegn	Adfærdsmæssige tegn
<ul style="list-style-type: none">• Mærker efter slag• Brandmærker• Mærker efter kvælningsforsøg• Knoglebrud• Shaken baby syndrom• Hyppige skadestuebesøg• Psykosomatiske klager• Søvnvanskeligheder• Overreaktion på pludselige bevægelser og lyde	<ul style="list-style-type: none">• Tristhed• Indadvendthed• Isolation• Utryk tilknytning• Mistillid til voksne• Dissociation (opdeling af krop og psyke)• Lav selvfølelse• Hjælpeløshed, magtesløshed• Depression• Angst• Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsrive sig for hurtigt	<ul style="list-style-type: none">• Vanskeligheder med at håndtere konflikter og affekter• Udadreagerende, aggressiv• Indadreagerende, trækker sig fra sociale relationer• Påklædning – skjuler blå mærker• Overtilpassethed/ "Små voksne"• Koncentrationsvanskeligheder• Indlæringsvanskeligheder• Tab af kompetencer• Hyperaktivitet, hypersensitivitet• Selvdestruktiv adfærd• Selvskadende adfærd

Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb

Fysiske tegn	Psykiske tegn	Adfærdsmæssige tegn
<ul style="list-style-type: none">• Rødme, kløe, rifter ved kønsdele• Sår i eller omkring munden• Underlivslidelser• Søvnvanskeligheder• Psykosomatiske smerter i underlivet, hoved, mave m.m.• Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring, manglende blufærdighed• Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne• Tidligere pubertet• Tidlig seksuel aktivitet• Tidlig graviditet og abort• Forsøg på at tilbageholde fysisk udvikling	<ul style="list-style-type: none">• Tristhed/ tavshed• Indadvendthed/ Isolation• Utryk tilknytning• Mistillid til andre• Dissociation• Lav selvfølelse• Hjælpeløshed, magtesløshed• Depression• Angst• Svært ved at løsrive sig fra forældre/ løsriver sig for hurtigt• Skyldfølelse• Skamfølelse• Begyndende depression• Manglende identitetsfølelse• Forvirret omkring kønsidentitet• Hemmelighedsfuld, skamfuld	<ul style="list-style-type: none">• Ændring i adfærd• Seksualiseret adfærd• Overdreven/tvangspræget onani• Koncentrations/ indlæringsvanskeligheder• Lege, hvor seksuelle overgreb illustreres• Regredierende adfærd og tab af kompetencer• Udadreagerende, aggressiv adfærd, mobning• Hyperaktivitet• Følelse af frustration og vrede• Frygt/ modvilje mod bestemte personer/ steder• Umotiveret gråd• Selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække hår/ vipper af,• Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning, gangart, påklædning• Spiseforstyrrelser, misbrug• Selvmordstanker• Pseudomodenhed

Mistanke om seksuelle overgreb i familien – se på familiedynamikken

Familiens grænse til omverdenen

- Ofte lukket og med ringe kontakt udadtil

Grænserne mellem generationerne

- Opfylder børn forældrebehov og tager voksenansvar?
- Er regler og grænser ude af trit med børnenes alder?

De interpersonelle grænser

- Der gives ofte ringe støtte til selvstændighed for det enkelte medlem i familiens definition af sig selv

De intrapsyriske grænser

- Forvrængning af virkeligheds-opfattelsen
- Krænkende adfærd opleves ikke nødvendigvis krænkende
- Den enkelte søger mening med hændelsen

(Hildebrandt, 1986)

At tale med børn om overgreb

En vigtig faglig opgave...

Børn kan ikke stå alene med ansvaret for at skulle fortælle om de overgreb de bliver udsat for.

Betydningen af en engageret tredjepart

Overgreb bliver ofte kendt, fordi personer omkring barnet reagerer på barnets signaler og udsagn

Barnet har brug for voksne, der ved at overgreb indeholder hemmeligheder – og kan komme barnet i møde på trods af tabu

Historien om Ida

*”Da jeg boede på børnehjemmet, sagde jeg på et tidspunkt, hvor der var en (praktikant), som stod og tørrede mig, jeg havde været i bad. Så siger jeg” Ole han vil bolle med mig’. Så kiggede hun på mig (og sagde) ’det må han sandelig ikke’. Og så blev der ikke gjort mere ved det, og fra den dag, så sagde jeg bare ikke mere. Det, jeg havde håbet var, at hun ville gøre noget (...)
Hun gjorde ikke noget.”*

(SISO, 2008)

Prøveballoner...

... Overvældes vi af egne følelser risikerer vi at komme til at pacificere barnet, så det ikke fortæller videre ...

Øvreeide, 2009

Børn har brug for voksne der er :

- Undrende og nysgerrige i forhold til barnets udsagn, særlige optagethed af bestemte lege, ritualer el.lign.
- Opmærksom på hvad barnet tager initiativ til, taler om, er optaget af

Meningsdannelse

Barnet søger social bekræftelse på sine oplevelser. Når barnet bliver bekræftet, bliver overgrebet en realitet for barnet (det kan opleves uvirkeligt, når der ikke er sat ord på)

Ved at knytte relevante følelser til barnets oplevelser hjælper man barnet til at skabe mening.

Et eksempel på en god samtale

FB: "Ulla, vil du prøve at fortælle, hvad der skete den aften?" [Mor fortæller historien og ræsonnerer efterfølgende] "Men Lasse lå og sov, så han så ikke, da jeg blev slået med hammeren"

Lasse: "Jo, jeg så det godt, for jeg vågnede, da de kom ind ad døren"

Mor: Men, Lasse, jeg kiggede på dig, og du havde lukkede øjne"

Lasse: "Jeg var så bange, at jeg lukkede øjnene, men jeg så, da Ib [farens kammerat] løftede hammeren. Han havde nogle vanter på, det så jeg"

Mor: "Det er rigtigt Lasse. Hvorfor har du ikke fortalt mig, at du allerede var vågen, da de kom ind?"

Lasse: "Fordi du ikke har spurgt mig"

FB: "Du må have været meget bange, Lasse"

Lasse: "Jeg var ikke bange. Jeg var kun bange for, at mor skulle dø"

Mor: "Men det sagde jeg til dig, at jeg ikke skulle. Kan du huske det?"

Lasse: Nej, for der var mine ører lukket helt i."

FB: "Det kan jeg godt forstå, at de var, Lasse. Nej, hvor må det have været slemt at opleve."

Mor: "Lasse, kom herover til mig." [Mor løfter Lasse op på skødet] "Jeg troede slet ik, at du havde set så meget Lasse"

Lasse: "Jeg så det hele. Men det så du ikke, for der løb blod ned i dine øjne. Nu vil jeg ikke tale om det mere."

FB: "Det er helt o.k., Lasse. Kan du fortælle mig, hvad du godt kan lide at lave, når du er derhjemme?"

Lasse: "Ja, jeg spiller computer – Lego Star Wars. Jeg er kommet til den sidste bane, og den er sej.

Lille pause.

Lasse: "Nu må du gerne spørge mig om noget igen."

FB: "Hvad mener du?"

Lasse: "Du må gerne spørge mig om noget fra den aften. Jeg tror ikke, mor ved helt rigtigt, hvad der skete. Måske fordi hun var blevet slået i hovedet med hammeren."

Den røde løber

Afrunding af samtale med barnet

- Anerkend barnet for, at det har kunnet udtrykke sig om svære emner.
- Støt barnet til at se, hvilke ressourcer og mestringsstrategier det har.
- Aftal med barnet, hvad der nu skal ske.
- Vurder barnets sikkerhed nu og løbende.

(At tale med børn, Øvreeide 2009)

Hvad mener børnene?

- *At blive troet*
- *At have nogen at tale med om ens oplevelse*
- *At der var nogen der spurgte – og blev ved*

Pause

Lovgivning

OVERGREBSPAKKEN

- Alvorlige enkeltsager – Ankestyrelsens praksisundersøgelse (2012)
- 39 anbefalinger fra Ekspertpanel om overgreb mod børn (2012)

INDHOLD I OVERGREBSPAKKEN

Overgrebspakken består af – et samlet lovforslag samt en række initiativer samlet under fire hovedtemaer:

- 1. Børn skal altid høres og beskyttes, når der er mistanke om overgreb.*
- 2. Underretninger skal vurderes inden for 24 timer og opfølgningen på underretninger skal styrkes.*
- 3. Mistrivsel og overgreb skal opdages og håndteres tidligt.*
- 4. Fokus på den forebyggende og tværfaglige indsats.*

Fagpersoner har skærpet underretningspligt

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet **får kendskab til eller grund til at antage,**

1. At et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte
2. At et barn umiddelbart efter fødslen kan have behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold
- 3 .At et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
4. **At et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb**

SEL § 153, stk.1

Skærpet underretningspligt

Underretningspligten er personlig.

Underretningspligten er også gældende, selvom der er et samarbejde i gang.

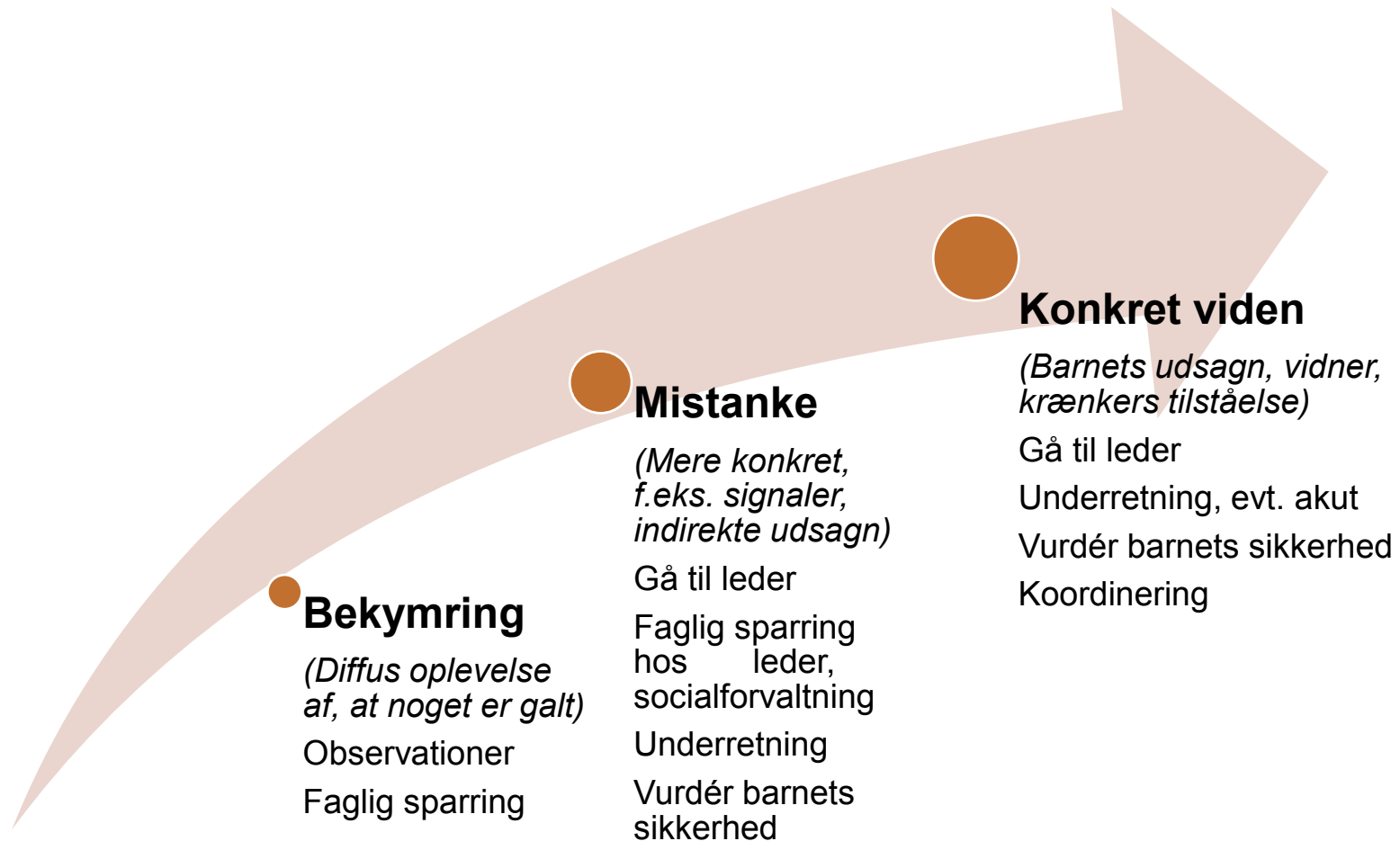
Hvis der er mistanke om overgreb og mistanken retter sig mod én eller begge forældre, må de **ikke** orienteres om underretningen.

Afværgepligt (straffeloven § 141)

Underretning til Ankestyrelsen: www.ast.dk

Underretning - hvornår?

Underretning - hvordan?

- Altid skriftlig underretning
- Hvad ved jeg konkret?
- Hvorfra stammer min viden?
- Hvad har jeg observeret, hvornår og under hvilke omstændigheder?
- Ajourførte data på barn og forældremyndighed
- Generel beskrivelse af barnets fysiske, psykiske og sociale forhold, ressourcer og vanskeligheder
- Adskil beskrivelse og vurdering
- Er underretning gennemgået med forældrene? (hvis ja noter forældrenes kommentarer/reaktioner i samarbejde med forældrene – hvis nej, begrund)
- **Hvis mistanken om at et barn eller ung har været udsat for vold eller seksuelle overgreb retter sig mod en eller begge forældre, skal forældrene ikke orienteres om underretningen**

Tilbage melding til underretter

- Underretter skal modtage kvittering indenfor 6 dage. (SEL § 155 b)
- Kommunen **skal** orientere underretter om, hvorvidt den har iværksat en undersøgelse eller foranstaltning i forhold til det barn eller den unge, der underrettet om. (SEL § 155 b, stk. 2)
- Kommunen **kan** orientere underretter om hvilken type foranstaltning der er iværksat, hvis oplysningen herom har væsentlig betydning for den støtte som underretter kan yde barnet eller den unge. (SEL § 155 b, stk. 3)

Vurdering af barnets sikkerhed og samtale med barnet

- Der skal senest 24 timer efter modtagelsen af underretningen vurderes, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare og om der derfor er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger (SEL § 155, stk. 2)
- Til brug for vurdering af underretning kan der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor (155 a, stk. 2)
- Ved underretning om **overgreb** mod et barn eller en ung, **skal** der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra barnets eller den unges forældres side **skal** samtalen finde sted **uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse.** (§155 a, stk. 2)

De danske børnehuse

Formål:

- Sikre en koordineret og skånsom tværfaglig indsats af høj kvalitet over for det enkelte barn eller den enkelte unge og barnets/den unges familie eller omsorgspersoner i sager om overgreb.

Organisering:

- 5 børnehuse i landet
- Børnehus Nord, Syd, Midt, Børnehus Sjælland og Børnehus Hovedstaden

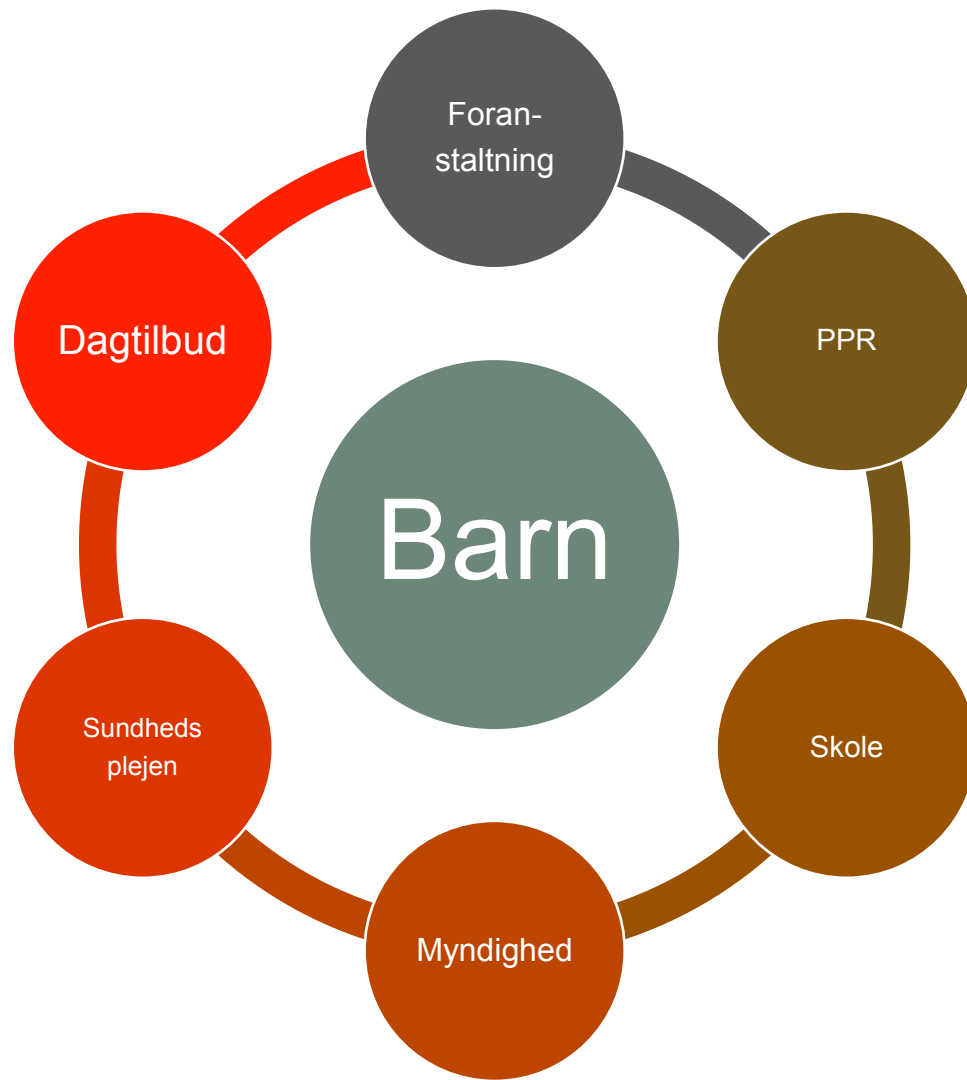

**Barnet i fokus
- i et tværfagligt
samarbejde**

Hvorfor er tværfagligt samarbejde vigtigt?

Det kræver samarbejde, at:

- Yde en kvalificeret og helhedsorienteret indsats
- Yde indsatsen med fokus på barnet - så skånsomt som muligt for barnet
- Koordinere de enkelte skridt i sagen, så handlingerne foretages i den rigtige rækkefølge

Dialogøvelse

Hvordan bidrager jeres faggruppe til et velfungerende tværfagligt samarbejde?

Kan I gøre mere eller andet?

Tal med barnet under hele forløbet

- **Før** (opsparing)
Ved bekymring eller mistanke om overgreb mod børn
– vigtigt med en åben, nysgerrig, undersøgende tilgang
Husk! Det er ikke jer som fagpersoner, der skal "bevise" om barnet har været udsat for overgreb
- **Under** (sagshåndtering)
Omsorg i den svære situation med børnesamtale, videoafhøring, midlertidig anbringelse, usikker på relationer og fremtid
– vigtigt at have fokus på barnets oplevelser og følelser frem for de konkrete begivenheder
- **Efter** (bearbejdning)
At komme sig og leve med det, der er sket - at finde ind i fællesskabet igen
At bearbejde overgrebet/behandling
- vigtigt at afklare hvem der gør hvad, så barnet både får mulighed for at tale/bearbejde og være et "almindeligt" barn på lige fod med de andre

Afsluttende refleksioner

- Hvad tager I med herfra i dag?
- Hvad har I særligt været optaget af?

Yderligere materialer

En håndbog om seksuelt krænkede børn – fortalt af livseksperter.

” Jeg ville have sagt det hvis....”

<http://husetzornig.dk/wp-content/uploads/2016/11/Jeg-ville-have-sagt-det-hvis.pdf>

Udgivet af Huset Zornig

Red barnets materialer :

<http://stopdigitaleovergreb.nu/redbarnet/wp-content/uploads/2015/02/Mistanken-bliver-en-sag.pdf>

<http://stopdigitaleovergreb.nu/redbarnet/wp-content/uploads/2015/02/N%C3%A5r-mistanken-opst%C3%A5r.pdf>

Tak for i dag

Viden til gavn